

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 22.9.2006
COM(2006)231 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK
ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

A talajvédelemről szóló tematikus stratégia

[SEC(2006)620]
[SEC(2006)1165]

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK
ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

A talajvédelemről szóló tematikus stratégia

(EGT-vonatkozású szöveg)

1. BEVEZETÉS

A talaj az általános meghatározás szerint a földkéreg legfelső rétege, amely ásványi anyagokat, szerves anyagot, vizet, levegőt és élő szervezeteket tartalmaz. Ez a föld, a levegő és a víz közötti határfelület, és itt található a bioszféra legnagyobb része.

Mivel a talajképződés rendkívül lassú folyamat, a talaj alapvetően nem megújuló erőforrásnak tekintendő. A talaj lát el bennünket élelemmel, biomasszával és nyersanyagokkal. Az emberi tevékenység tereként és tájként, valamint a természeti örökségek tárházaként szolgál, és élőhelyként és génállományként központi szerepet játszik. Számos anyagot tárol, szűr és átalakít, mint például a vizet, a tápanyagokat és a szénét. Tulajdonképpen a világ legnagyobb széntárolója (1500 gigatonna). Ezeket a funkciókat mind társadalmi-gazdasági, mind környezeti jelentőségük miatt védeni kell.

A talaj rendkívül összetett és változékony közeg. Európában több mint 320 fontosabb talajtípust azonosítottak, és mindegyiken belül a fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságok nagyszámú változata fordul elő. A talaj szerkezete fontos szerepet játszik abban, hogy a talaj mennyire képes ellátni funkcióit. A talajszerkezet károsodása más környezeti elemek és az ökorendszerek károsodását is jelenti.

A talaj ki van téve egy sor talajromlási folyamatnak vagy ezek veszélyének. Ezek közé tartozik az erózió, a szerves anyagok csökkenése, a helyi és a diffúz szennyeződés, a lezáródás, a tömörödés, a biológiai sokféleség csökkenése, a szikesedés, az árvíz és a földcsuszamlás. Több ilyen veszély kombinációja végső soron a száraz vagy ahhoz közeli éghajlatú területek elsivatagosodásához vezethet.

Tekintve a talaj fontosságát és a további talajromlás megakadályozásának szükségességét, a hatodik környezetvédelmi cselekvési program¹ előírta a talajvédelemről szóló tematikus stratégiát (a továbbiakban: a stratégia) kidolgozását.

Első lépésként a Bizottság 2002-ben egy bizottsági közleményt² adott ki, amelyről a többi európai intézmény kedvező véleményt nyilvánított.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1600/2002/EK határozata (2002. július 22.) a hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program megállapításáról (HL L 242., 2002.9.10., 1. o.).

² COM(2002) 179.

2. A HELYZET VIZSGÁLATA

2.1. Az európai talajok állapota

A talajromlás komoly probléma Európában. A talajromlás egyik oka vagy súlyosbító tényezője az emberi tevékenység, mint például a helytelen mezőgazdasági és erdőgazdálkodási módszerek alkalmazása, az ipari tevékenység, a turizmus, a városi és ipari terjeszkedés és az építkezés. Ezeknek a tevékenységeknek negatív hatásuk van: akadályozzák, hogy a talaj ellássa széles körű funkcióit és feladatait az ember és az ökológiai rendszerek szolgálatában. Ennek következménye a talaj termékenységének, széntartalmának és biológiai sokféleségének a csökkenése, a kisebb vízmegtartó kapacitás, a gáz- és tápanyagkörforgás megszakadása és a szennyező anyagok lassúbb lebomlása.

A talajromlásnak közvetlen hatása van a víz és a levegő minőségére, a biológiai sokféleségre és az éghajlatváltozásra. A talajromlás ezenkívül károsíthatja az európai polgárok egészségét és veszélyeztetheti az élelmiszer- és takarmánybiztonságot.

Noha a talajromlási folyamatok tagállamonként jelentősen eltérőek, így különböző súlyosságú és különböző jellegű veszélyeket jelentenek, a talajromlás európai szintű probléma.

- Becslések szerint 115 millió hektár, azaz Európa teljes földterületének 12%-a van kitéve a vízerosciónak, és 42 millió hektárt érint a széleroszió³.
- Becslések szerint az európai talajok 45%-ában kevés a szerves anyag, főleg Dél-Európában, de Franciaország, az Egyesült Királyság és Németország egyes területein is.
- A 25-tagú Unióban a valószínűleg szennyezett területek száma becslés szerint közel 3,5 millió⁴.

A Corine felszínborítási adatbázis⁵ szerint a földhasználat jelentősen változik Európában, aminek hatása van a talajra. 1990 és 2000 között az európai földterületek legalább 2,8%-án változott meg a földhasználat, különösen a városi területek növekedtek jelentősen. A tagállamok és a régiók között nagy különbségek vannak, a felszínlezárodás aránya ebben az időszakban 0,3% és 10% között változik.

A jelenlegi tendenciákat nehéz extrapolálni a jövőre nézve, elsősorban a rendelkezésre álló adatok szűkössége miatt. Az ember által okozott terhelések azonban növekvő tendenciát mutatnak. Az éghajlatváltozás, ami emelkedő hőmérsékletek és rendkívüli időjárási események formájában jelentkezik, súlyosbítja egyrészt az üvegházhatást okozó gázoknak a talajból történő kibocsátását, másrészt olyan veszélyekkel jár, mint például az erózió, a földcsuszamlás, a szikesedés és a szerves anyagok csökkenése. Mindez azt vetíti előre, hogy a talajromlás Európában folytatódni fog, valószínűleg az eddiginél gyorsabb ütemben.

Számos bizonyíték mutat arra, hogy a talajromlás következményeit nem maguk a földhasználók viselik, hanem gyakran a társadalom egésze vagy a probléma keletkezésétől távol élő lakosság.

³ EEA (Európai Környezetvédelmi Ügynökség), 1995: 7. fejezet: A talaj szerepe az európai környezetvédelemben, a Dobris-jelentés – a földrajzi értelemben vett Európára

⁴ Lásd hatástanulmány.

⁵ <http://terrestrial.eionet.eu.int/CLC2000/docs/publications/corinescreen.pdf>.

2.2. Az európai, nemzeti és nemzetközi szakpolitika – előzmények

Különbéle közösségi szakpolitikák járulnak hozzá a talajvédelemhez, különösen a környezetpolitika (pl. levegő- és vízvédelem), és az agrárpolitika (agrár-környezetvédelmi és kölcsönös megfelelési intézkedések). A mezőgazdaságnak lehetnek pozitív hatásai a talaj állapotára. Például az olyan gazdálkodási módszerek, mint a biogazdálkodás és az integrált gazdálkodás, vagy a hegyi területeken alkalmazott külterjes módszerek megtarthatják és növelhetik a talaj szervesanyag-tartalmát, illetve megelőzhetik a földcsuszamlásokat. A talaj védelme szempontjából kedvező rendelkezések különböző területekről származnak, céljuk gyakran más környezeti elem védelme, vagy egyéb szempontok előtérbe helyezése, ezért nem képeznek koherens talajvédelmi szakpolitikát. Ez azt jelenti, hogy a jelenlegi szakpolitikák messze nem terjednek ki az összes talajfajtára és az azokat fenyegető összes azonosított veszélyre, még akkor sem, ha teljes mértékben ki lennének használva. Következésképpen, a talajromlás folytatódik.

A 2002-es közlemény² elfogadása óta a Bizottság különös figyelmet fordít arra, hogy a környezetvédelmi politika újonnan elfogadott kezdeményezései, például a hulladékkal, a vízzel, a levegővel, az éghajlatváltozással, a vegyszerekkel, az árvizekkel, a biodiverzitással és a környezeti felelősséggel foglalkozó programok szintén hozzájáruljanak a talajvédelemhez. Különösen a környezeti felelősségről szóló irányelv⁶ foglalkozik a környezeti felelősségre vonatkozó, az EU egészében alkalmazható keretrendszer létrehozásával arra az esetre, ha a talajszennyezés az emberi egészség károsodásának jelentős veszélyével jár. Az irányelv azonban nem vonatkozik a régebbi eredetű szennyezésekre vagy a hatálybalépése előtti időszakban keletkezett károokra. A tagállamokban számos különféle szemlélet létezik a talajvédelemmel kapcsolatban. Kilenc tagállamban vannak konkrét talajvédelmi jogszabályok. Ezek a törvények azonban gyakran csak egyetlen konkrét veszéllyel foglalkoznak, mint például a talajszennyezéssel, és nem mindig alkotnak koherens védelmi rendszert.

A talajvédelem fontosságának nemzetközi szintű felismerését tükrözi az Európa Tanács talajvédelmi és fenntartható talajgazdálkodási chartájának 2003. évi felülvizsgálata.

Az összes tagállam, valamint maga a Közösség is részes fele az elsivatagosodás elleni küzdelemről szóló ENSZ egyezménynek (UNCCD). Néhány mediterrán tagállam és a legtöbb új tagállam érintett ebben a kérdésben, és ezért ezekben a tagállamokban folyamatban van az elsivatagosodás elleni küzdelmet segítő regionális és nemzeti cselekvési programok elfogadása.

Az Alpesi Egyezmény talajvédelemről szóló jegyzőkönyvének szándéka a talaj ökológiai funkcióinak megőrzése, a talajromlás megelőzése és a talaj racionális használatának biztosítása ebben a régióban.

A Kiotói Jegyzőkönyv kiemeli azt, hogy a talaj hatalmas szénkészletet tárol, amelyet védeni és lehetőség szerint növelni kell. Vannak olyan földgazdálkodási módszerek, amelyekkel a szén megköthető a mezőgazdasági talajokban, és ez hozzájárulhat az éghajlatváltozás fékezéséhez. Az Európai Éghajlat-változási Program (ECCP) mezőgazdasági talajokhoz kapcsolódó víznyelőkkel foglalkozó munkacsoportja úgy becsüli, hogy ez a potenciál egyenlő

⁶ 2004/35/EK irányelv (HL L 143., 2004.4.30., 56. o).

a Kiotói Jegyzőkönyvben szereplő első kötelezettségvállalási időszak⁷ alatt az EU emberi tevékenységből származó széndioxid-kibocsátásának 1,5–1,7%-ával.

A biológiai sokféleségről szóló egyezmény (CBD) a biológiai sokféleséget olyan területként határozta meg, amely különleges figyelmet érdemel. Nemzetközi kezdeményezés jött létre a talaj biológiai sokféleségének megóvására és fenntartható használatára.

Több ország – például az USA, Japán, Kanada, Ausztrália, Brazília és néhány fejlődő ország – dolgozott már ki talajvédelmi szakpolitikát, amely jogszabályokból, útmutatókból, mérő és ellenőrző rendszerekből áll, magában foglalja a veszélyeztetett területek beazonosítását, jegyzékek készítését, rehabilitációs programokat, továbbá létrehoz finanszírozási mechanizmusokat azon szennyezett területek kezelésére, amelyeknél nem lehet megállapítani, hogy állapotukért ki a felelős. Ezek a szakpolitikák az uniós stratégiához hasonló szinten közelítik meg a talajvédelmet.

3. A STRATÉGIA CÉLJA

3.1. A talaj fenntartható használatának biztosítása

Ezen előzményeket figyelembe véve a Bizottság úgy véli, hogy szükség van egy átfogó közösségi talajvédelmi stratégiára. Ez a stratégia figyelembe kell hogy vegye a talaj által ellátott összes különböző funkciót, a talajok sokféleségét és összetettségét, valamint azoknak a különböző talajromlási folyamatoknak a körét, amelyeknek a talajok ki lehetnek téve, ugyanakkor szem előtt tartva a társadalmi-gazdasági szempontokat is.

Az általános cél a talaj védelme és fenntartható használata a következő vezérelvek alapján:

(1) A további talajromlás megelőzése és a talaj funkcióinak megőrzése:

- a talajt használják, funkcióit kiaknázzák, ezért intézkedést kell hozni a talajhasználat és -gazdálkodás módjairól, valamint
- az emberi tevékenységek hatásai és a környezeti jelenségek tekintetében a talaj nyelőként/befogadóként működik, ilyenkor a forrásra vonatkozóan kell intézkedni.

(2) A megromlott állapotú talaj helyreállítása legalább az aktuális és tervezett használattal konzisztens működőképesség szintjére, a költségvonzatokat is figyelembe véve.

3.2. A beavatkozás szintje

Ezeknek a céloknak az eléréséhez különféle szinteken – helyi, nemzeti, és európai szinten – kell fellépni. Szükség van európai szintű fellépésre a tagállamok intézkedéseinek kiegészítéseként, tekintettel a következőkre:⁸

- **A talajok állapotának romlása kihat más környezetvédelmi kérdésekre, amelyekre vonatkozik közösségi szabályozás.** A talaj védelmének elmulasztása aláaknázza a fenntarthatóságot és a hosszú távú versenyképességet Európában. A

⁷ Lásd: http://europa.eu.int/comm/environment/climat/pdf/finalreport_agricsoils.pdf.

⁸ Részletesebb információért lásd a hatástanulmányt.

talaj ugyanis kölcsönhatásban áll a levegővel és a vízzel, befolyásolja ezek minőségét. A talaj funkciói ezen felül a biológiai sokféleséghez is hozzájárulnak, szerepet kapnak a tengerek védelmében, a part menti zónák kezelésében, valamint az éghajlatváltozás megfékezésében.

- **A belső piac működését torzítja**, hogy a nemzeti talajvédelmi rendszerek között nagy különbségek vannak, különösen a talajszennyezést illetően néha igen különböző kötelezettségeket rónak a gazdasági szereplőkre. Így kiegyensúlyozatlan helyzet keletkezik az állandó költségek tekintetében. A talajvédelmi rendszerek hiánya, valamint a talajromlás tekintetében fennálló bizonytalanság egyes esetekben akadályozhatja a magánbefektetéseket.
- **Határokon átnyúló hatásokkal kell számolni.** A talaj, noha általában nem mozog, nem is feltétlenül marad mindig egy helyen, és ezért az egyik tagállamban vagy régióban történt talajromlásnak határokon átnyúló következményei is lehetnek. A talaj szervesanyag-tartalmának drasztikus csökkenése az egyik tagállamban veszélyeztetheti az EU egészében a kiotói jegyzőkönyvhöz kötődő célok elérését. A nagy mértékű talajerózió ahhoz vezethet, hogy a folyók felső szakaszán keletkező üledék egy másik ország alvízi területén összegyűlik a gátaknál és károsítja az infrastruktúrát. A felszín alatti vizekbe szennyeződés kerülhet a határ túloldalán lévő szennyezett területekről. Rendkívül fontos ezért a probléma forrásánál intézkedni a károk és a későbbi rehabilitáció megelőzése érdekében, máskülönben a környezetminőség helyreállításának költségeit esetleg más tagállamnak kell viselnie.
- **Élelmiszer-biztonság:** az élelmiszerként és takarmányként használt mezőgazdasági termények, illetve az utóbbiak révén az élelmezésben használt állatok a talajból szennyező anyagokat vehetnek fel. Ezek a termékek azután szabad forgalomba kerülnek a belső piacon, és esetleg veszélyeztethetik az emberek vagy az állatok egészségét. Ha európai szinten és a szennyezés forrásánál lépünk fel, vagyis megelőzzük vagy csökkentjük a talaj szennyezését, hozzá tudunk járulni a szigorú élelmiszer- és takarmánybiztonsági uniós előírások betartásához.
- **Nemzetközi vetület** – a talajromlás egyre nagyobb figyelmet kap a nemzetközi egyezményekben és chartákban. A talajtani ismeretek bővítését és a talajgazdálkodás javítását szolgáló koherens keretrendszer létrehozásával az EU nemzetközi vezető szerepet játszhat, megkönnyítve a know-how-átadását és a műszaki segítségnyújtást, ugyanakkor biztosítva a tagállamok gazdaságának versenyképességét.

Az EU-szintű fellépés azért is fontos, mert hozzájárulhat az európai polgárok egészségének védelméhez. Gondoljunk csak bele, mennyi ember egészségét veszélyezteti a talajok állapotának romlása, például a szennyezett talajjal való közvetlen kapcsolat (a játszótéreket használó gyermekek esetében), vagy a szennyezések indirekt bevitele (szennyezett étel vagy ivóvíz útján). Számításba kell még venni a földcsuszamlások által okozott baleseteket is.

A Bizottság ezért javasolja célzott szakpolitika kidolgozását a hiányosságok megszüntetése és az átfogó talajvédelem biztosítása céljából. Ugyanakkor a Bizottság teljes mértékben tisztában van azzal, hogy tiszteletben kell tartani a szubszidiaritás elvét, és a döntéseket és

intézkedéseket a legmegfelelőbb szinten kell meghozni. A talaj kiváló példa a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” jótanács igazságára.

4. INTÉZKEDÉSEK ÉS MÓDSZEREK

A Bizottság által javasolt stratégia négy pillérre épül:

- (1) keretjogalkotás a talaj védelmének és fenntartható használatának elsődleges céljával,
- (2) a talajvédelem beépítése a tagállami és közösségi szakpolitikák alkotásába és végrehajtásába,
- (3) a talajvédelmi ismeretek egyes területein a jelenlegi hiányosságok megszüntetése a Közösség által támogatott kutatások és nemzeti kutatási programok révén,
- (4) a nyilvánosság figyelmének felhívása a talajvédelem szükségességére.

4.1. Jogalkotási javaslat

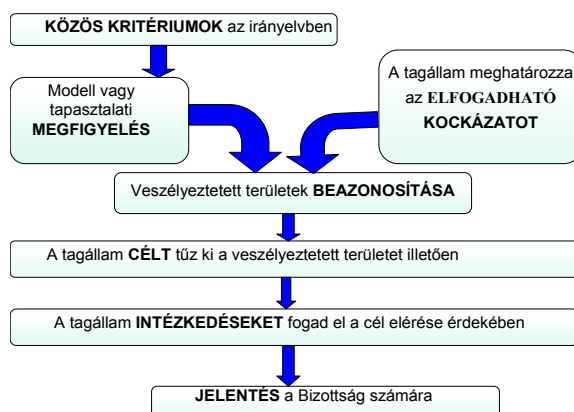
Az átfogó talajvédelmi megközelítés biztosítása érdekében a különböző lehetőségeket megvizsgálva, ugyanakkor a szubszidiaritás elvét is tiszteletben tartva a Bizottság keretirányelv elfogadását javasolja. A tagállamoknak kötelessége lesz intézkedéseket hozni a talajt károsító tényezők ellen, de az irányelv szabadágot biztosít számukra a tekintetben, hogy ennek az elvárásnak milyen módon felelnek meg. A kockázatok felvállalásáról, az elérendő célok nehézségéről, és a célok elérésének módjáról maguk a tagállamok határozhatnak.

Ez a lehetőség azt is figyelembe veszi, hogy egyes veszélyek, mint például az erózió, a szerves anyagok csökkenése, a tömörödés, a szikesedés és a földcsuszamlások⁹ konkrét veszélyeztetett területeken fordulnak elő, amelyeket azonosítani kell. A szennyeződés és a lezáródás tekintetében a nemzeti vagy regionális megközelítés indokoltabb. A javaslat alapján egy keretrendszer jönne létre, amelyen belül a megfelelő földrajzi és adminisztratív szinten lehet terveket elfogadni azoknak a veszélyeknek a kezelésére, amelyek az adott helyen előfordulnak.

4.1.1. Erózió, szerves anyagok csökkenése, szikesedés, tömörödés és földcsuszamlások

Az erózió, a szerves anyagok csökkenése, a szikesedés, a tömörödés és a földcsuszamlások kezelése a következők szerint történik:

⁹ Az árvizekkel az Árvízkezelés – árvíz megelőzés, árvíz elleni védekezés és árvíz károk mérséklése című külön közlemény foglalkozik [COM(2006)15].

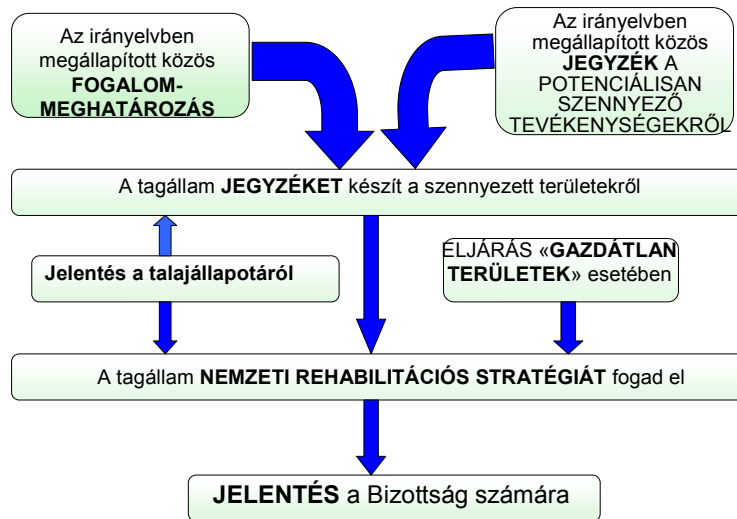
A javasolt irányelv megkívánja a tagállamoktól, hogy a figyelembe veendő közös elemek alapján azonosítsák be a veszélyeztetett területeket, tűzzenek ki ezek tekintetében kockázatcsökkentő célokat, és hozzanak létre intézkedési programokat e célok elérése érdekében. A veszélyeztetett területek beazonosításához a Bizottság ajánlja a tagállamoknak, hogy használják a már meglévő mérő, ellenőrző és megfigyelő rendszereiket. Idővel harmonizáltabb mérési és megfigyelési szemlélet és módszertan fejleszthető ki, kihasználva az Európai Talajtani Hivatalnak a módszertani harmonizálás terén folyamatban lévő hálózatépítő munkáját. A kockázatok elfogadhatósága és az intézkedések maguk a talajromlási folyamatok súlyosságától, a helyi viszonyoktól és a társadalmi-gazdasági szempontoktól függően változnak.

A programok a nemzeti és közösségi keretben már végrehajtott intézkedéseken alapulhatnak, mint például a közös agrárpolitika (KAP) szerinti kölcsönös megfeleltetés és vidékfejlesztés, a nitrátokról szóló irányelv alapján összeállított cselekvési programok, a helyes mezőgazdasági gyakorlat, a vízről szóló keretirányelvben szereplő folyómeder-kezelési tervek alá tartozó további intézkedések, az árvizekre vonatkozó kockázatkezelési tervek, nemzeti erdőgazdálkodási programok, tartamos erdőgazdálkodási módszerek és erdőtűz-megelőzési intézkedések. A talaj szervesanyag-tartalmának csökkenése elleni intézkedéseknél figyelembe kell venni, hogy nem minden szerves anyag alkalmas ilyen célra. A trágya és a komposzt tartalmaz stabil szerves anyagokat, a szennyvíz és az állati hígtrágya kisebb mennyiségben, és a stabil összetevő az, ami humusszá tud alakulni, javítva a talaj minőségét.

A tagállamok szabadon kombinálhatják a megfelelő megközelítéseket a jelentkező veszélyek leküzdésére. Ez különösen előnyös lesz azon tagállamok számára, akik az elsivatagosodás elleni küzdelemről szóló ENSZ egyezmény (UNCCD) alapján lépnek fel az elsivatagosodás ellen, és megszünteti a párhuzamosságokat is.

4.1.2. Szennyezés

A szennyezés kezelésével kapcsolatban a következő szemlélet javasolt:

A szennyezett területek (azaz olyan helyek, amelyek jelentős kockázatot jelentenek az emberi egészségre és a környezetre) fogalmának közös meghatározása és a potenciálisan szennyező tevékenységek közös jegyzéke alapján a tagállamok beazonosítják a területükön található szennyezett területeket, és nemzeti rehabilitációs stratégiát dolgoznak ki. A stratégiában a rehabilitálandó területeket megalapozott és átlátható fontossági sorrendbe kell állítani, célul tűzve ki a talajszennyezés és az ezáltal okozott kockázat csökkentését, valamint ki kell alakítani a gazdátlan területek rehabilitációjának finanszírozási mechanizmusát is. Ezt kiegészíti az a kötelezettség, hogy területek adás-vétele esetén az eladó félnek vagy a leendő vevőnek az adminisztráció és a másik fél felé jelentést kell majd benyújtania a talaj állapotáról, amennyiben a területen potenciálisan szennyező tevékenység folyt vagy folyik. Az irányelv ezenkívül foglalkozik a szennyezés megelőzésével azon követelmény révén, hogy korlátozni kell a veszélyes anyagoknak a talajba való bejutását.

4.1.3. Lezáródás

A talaj racionálisabb használatának érdekében a tagállamok megfelelő intézkedéseket tesznek a lezáródás korlátozására egyrészt az elhagyott szennyezett területek rehabilitációjával, másrészt a lezáródás hatásainak csökkentésével, olyan építési technikákat használva, amelyek lehetővé teszik a lehető legtöbb talajfunkció megtartását.

4.1.4. További veszélyek

Az irányelv nem foglalkozik közvetlenül a talaj biológiai sokféleségével. A biológiai sokféleség számára előnyös megoldások általában a más veszélyekkel kapcsolatban javasolt intézkedésekből származnak. Az irányelv azonban hozzájárul annak a célnak az eléréséhez, hogy a biológiai sokféleség csökkenését 2010-re meg kell állítani.

4.2. Kutatás

További kutatás szükséges a talajtani ismeretek hiányosságainak megszüntetéséhez és a szakpolitikák megalapozottságának megerősítéséhez. A Bizottságnak szándékában áll követni az érintettekkel folytatott konzultáció során kapott ajánlásokat, figyelemmel a következő prioritási területekre:

- A talajfunkciókat alátámasztó folyamatok (pl. a talaj szerepe a szén-dioxid globális mérlegében és a biológiai sokféleség védelmében),

- a talajban lejátszódó folyamatok térbeli és időbeli változásai,
- a talajt fenyegető veszélyek ökológiai, gazdasági és társadalmi okai,
- a talaj által ellátott ökológiai feladatokat befolyásoló tényezők, és
- műveletek, eljárások és technológiák a talaj védelmére és helyreállítására.

A hetedik keretprogramra (2007–2013) vonatkozó javaslat a „Környezet” és az „Élelmiszer, mezőgazdaság és biotechnológia” című prioritási területek részeként foglalkozik a talaj funkcióinak kutatásával.

4.2.1. *Biológiai sokféleség*

A talaj biológiai sokféleségéről nem áll rendelkezésre elegendő ismeret. A hetedik keretprogram azzal is foglalkozik, hogy elősegítse a biológiai sokféleség, mint ökológiai szolgáltatás jobb megértését. Ezt az ismeretszerző folyamatot a biológiai sokféleségről szóló egyezmény és a Forest Focus program jelenleg is napirenden lévő kezdeményezései is támogatják.

4.3. **Integráció**

Többek között a mezőgazdasági, regionális fejlesztési, szállítási és kutatási közösségi szakpolitikák is jelentős hatással vannak a talajra. E stratégia céljainak eléréséhez a talajvédelmet még jobban be kell építeni más szakpolitikákba.

A Bizottság a 6. szakaszban leírtak szerint kíván lépéseket tenni.

4.4. **A nyilvánosság figyelmének felhívása**

A talajvédelem fontossága kevés közfigyelmet kap. Ennek a hiányosságnak a megszüntetéséhez olyan intézkedések szükségesek, melyek bővítik az ismereteket, és elősegítik az információk és a legjobb gyakorlatok cseréjét. A Bizottság ösztönzi az olyan kezdeményezéseket, mint például:

- az európai talajatlász széles körű terjesztése, és a talajról szóló weboldal (<http://eusoils.jrc.it>) fenntartása, ahol az európai talajvédelemre vonatkozó szakpolitikai információk érhetők el,
- az Európai Talajvizsgáló Nyári Kurzusok (European Summer School on Soil Survey) folytatása a fiatal kutatók szakirányú továbbképzése céljából,
- az olyan kezdeményezések bátorítása, mint például az Európai manifesztum a földörökségről és a földi sokféleségről,
- a talajtani ismeretek és a talajvédelmi szempontok beépítése a Közösség által finanszírozott tájékoztató és képzési eseményekbe,
- adott esetben talajgazdálkodási díjak,

- kezdeményezések az elsivatagosodás elleni küzdelemről szóló ENSZ egyezmény keretében, különösen 2006-ban, a sivatagok és elsivatagosodás elleni küzdelem nemzetközi évében.

5. VÁRT HATÁSOK ÉS EREDMÉNYEK

A stratégiáról készült egy hatástanulmány, és széleskörű konzultáció folyt az érintettekkel. Ennek a munkának részeként különféle lehetőségeket és kapcsolódó intézkedéseket elemeztek, így a nem kötelező intézkedések bevezetését, egy rugalmas, nem előíró jellegű közösségi jogi keret létrehozását, és a talajt fenyegető különböző veszélyekről szóló törvények alkotását, közösségi szintű célok és eszközök meghatározásával.

Az érintettektől érkezett ajánlások, a talajvédelem jelenlegi helyzete az EU-ban (ideértve azt, hogy kisebbségben vannak azok a tagállamok, ahol vannak konkrét szakpolitikák és intézkedések), valamint a talajromlás társadalmi szinten jelentkező költségei arról győzték meg a Bizottságot, hogy a talajvédelem kezelésének legmegfelelőbb módja egy rugalmas keretirányelv lenne.

A Bizottság iránymutatásaival összhangban és a rendelkezésre álló adatok alapján elvégzett hatástanulmány szerint a talajromlás évente akár 38 milliárd euróba is kerülhet.

A javasolt irányelv kapcsán közvetlenül felmerülő költségek, amelyek főleg azokból a kötelezettségekből erednek, hogy be kell azonosítani a veszélyeztetett területeket és el kell készíteni a szennyezett területek jegyzékét, a becslések szerint az első öt évben eléri az évi 290 millió eurót a 25-tagú Unió számára, és az évi 240 millió eurót a következő 20 év során. Ezután a költségek kevesebb mint évi 2 millió euróra csökkennek, és ezeket főleg a közigazgatás fogja viselni.

Az intézkedésekből származó haszon a talajt fenyegető veszélyek mértékének és előfordulási helyének jobb ismeretéből ered, ami lehetővé teszi célzottabb és hatékonyabb fellépés kialakítását. Ez a haszon nem számszerűsíthető, mivel a bővebb ismeretek tényleges felhasználásától függ.

Az irányelv lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy saját ambícióiknak megfelelően tűzzék ki a célokat és válasszák meg a programok és rehabilitációs stratégiák alapján azon intézkedéseket, amelyet a legalkalmasabbnak és leginkább költséghatékonyak vélnék. Ezért a költség/haszon alakulása ennek az ambíciónak a szintjétől függ, és attól függően is változik, hogy a tagállam milyen mértékben használja ki a már meglévő jogszabályok, mint például a KAP szerinti kölcsönös megfeleltetés által nyújtott lehetőségeket ahhoz, hogy hozzájáruljon a talaj védelméhez.

Az ambíció mértékétől függően különböző intézkedési forgatókönyvek lehetségesek. Valamennyi forgatókönyvben közös, hogy további költségek csak 2015-től merülnek fel, és ezeket majd vagy a földhasználónak, vagy a szennyezőnek és/vagy a közigazgatásnak kell viselnie, a tagállamok által hozott végleges döntésektől függően. A haszon főleg a széles értelemben vett társadalom és a gazdasági szereplők között oszlik meg.

Az ambiciózusabb forgatókönyvek használata esetén az egyes tagállamokban szóba jöhető intézkedések társadalmi, gazdasági és környezeti hatását a hatástanulmány melléklete elemezte.

A lehetséges többletköltségek becslésekor, különösen az említett forgatókönyv esetében, szem előtt kell tartani, hogy a becsült haszon egyértelműen meghaladja a költséget, még úgy is, hogy a talaj által ellátott feladatokból – nevezetesen a biológiai sokféleség megőrzéséből és a tápanyag- és gázkörforgás biztosításából – származó számos környezeti hasznot nem is lehetett beszámítani.

Az irányelv egyúttal a talajvédelem első közösségi szintű szakpolitikai megközelítése, amelynek célja, hogy védje a talajt, mint az EU fontos és alapvetően nem megújuló erőforrását – amely összesen mintegy 400 millió hektáron terül el.

6. A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Annak biztosítására, hogy a fent ismertetett fellépés a gyakorlatban megvalósuljon, a Bizottság a következőket tervezi:

- felhívást ír ki olyan kutatási projektekre, amelyek e stratégia célkitűzéseivel összhangban támogatják szakpolitikák kidolgozását, és beépítik a döntéshozatalba a talaj biológiai sokféleségéről szerzett új ismereteket 2006-tól kezdődően,
- 2007-ben felülvizsgálja a szennyvíziszapról szóló irányelvet, amint ezt bejelentette a hulladékmegelőzési és újrahasznosítási tematikus stratégiában¹⁰, annak érdekében, hogy a lehető legnagyobb haszon származzon a tápanyagok visszajuttatásából, és tovább korlátozza a veszélyes anyagoknak a talajba jutását,
- 2007-ben felülvizsgálja az integrált szennyezésmegelőzésről és -csökkentésről szóló irányelvet¹¹ a talajvédelmi és szennyezésmegelőzési szempontok megerősítése céljából, külön figyelmet fordítva a szennyezési kockázat elkerülésére vonatkozó alapkötelezettségek harmonizálására, az IPPC hatálya alá tartozó létesítmények telephelyeinek „kielégítő állapotba” történő helyreállítására, és a telephelyeken végzendő rendszeres talajvizsgálatra,
- szorosan figyelemmel kíséri, hogy a talajvédelem szükségességét megfelelően figyelembe veszik-e a 2007–2013-ra szóló és a későbbi vidékfejlesztési tervekben,
- ellenőrzi, hogy a tagállamok által az 1782/2003 rendelet 5. cikke és IV. melléklete szerint meghatározott, a jó mezőgazdasági és környezeti állapotra vonatkozó minimumkövetelmények milyen mértékben járultak hozzá a talajvédelemhez,
- 2007-ben kezdeményezi a lezáródás által a talajfunkciókra gyakorolt negatív hatások orvoslására szolgáló legjobb módszerek kidolgozását,
- a tagállamokkal partneri alapon együttműködve közös végrehajtási stratégiát készít a keretirányelvhez és a stratégia más pilléreihez, miközben fenntartja a nyitott párbeszédet azokkal a szakértőkkel, akik részt vettek az érintettekkel folytatott konzultációban. Ez lehetővé teszi olyan tevékenységek kezdeményezését, amelyek segítik a tagállamokat a stratégia céljainak eléréséhez szükséges leginkább költséghatékony intézkedések meghatározásában és kidolgozásában. Ez egyben lehetőséget biztosít a tagállamok jobb

¹⁰ COM(2005) 666.

¹¹ 96/61/EK irányelv (HL L 257., 1996.10.10., 26. o.)

együttműködésére azon a téren, hogy hasonló talajvédelmi megközelítéseket alkalmazzanak,

- a talajvédelem és az éghajlatváltozás közötti kölcsönhatás vizsgálatára a kutatás, a gazdaság és a vidékfejlesztés szempontjait figyelembe vevő szilárd megközelítést dolgoz ki, hogy e területek szakpolitikai kölcsönösen támogassák egymást,
- 2009-ben felméri a lehetséges szinergikus hatásokat a talaj védelmét és fenntartható használatát célzó intézkedések, és a vízről szóló keretirányelv szerinti folyómeder-kezelési tervekbe beépített intézkedések között,
- szintén felméri a fenntartható talajhasználatot célzó és a part menti vizek védelmére hozott intézkedések közötti lehetséges szinergiákat, az utóbbinál figyelembe véve a tengeri környezet védelméről és megőrzéséről szóló tematikus stratégiát¹²,
- biztosítja a talajvédelmi szempontok beépítését a termékpolitikákba a talajszennyezés megelőzése céljából,
- biztosítja, hogy az e stratégia szerinti fellépések és az UNCCD, az UNCBD, a Kiotói Jegyzőkönyv és az Alpesi Egyezmény alapján indított kezdeményezések kölcsönösen támogassák egymást, és hogy konzisztensek és egymást kiegészítőek legyenek.

Ez a stratégia a jelenleg az EU szintjén indokoltnak ítélt intézkedéseket tartalmazza. A stratégia céljainak elérése felé megtett haladást adott esetben a hatodik környezetvédelmi cselekvési program felülvizsgálata során lehet értékelni.

¹²

COM(2005) 504.